

Stockholm den 20 augusti 2021

Kammarrätten i Stockholm
Box 2302
103 17 Stockholm

kammarrattenistockholm@dom.se

Mål nr 5887-21, Henryson Musik AB ./.

Tillväxtverket, angående rättegångskostnader

Henryson Musik AB har beviljats anstånd med att utveckla grunderna för sitt överklagande. Med anledning av detta får Henryson Musik AB anföra följande. Denna skrift ersätter den tidigare ingivna.

1 YRKANDEN

- 1.1 Henryson Musik AB yrkar att kammarrätten ska bevilja prövningstillstånd, upphäva förvaltningsrättens beslut att avvisa bolagets yrkande om ersättning för sina rättegångskostnader samt återförvisa målet till förvaltningsrätten för ny prövning. För det fall kammarrätten bedömer att frågan om rättegångskostnader kan prövas här har Henryson Musik AB ingen invändning mot detta.

2 GRUNDER

- 2.1 Henryson Musik AB har i förvaltningsrätten vunnit mot Tillväxtverket i frågan om Tillväxtverket hade rätt att kräva tillbaka utbetalat korttidsstöd.

- 2.2 De rättegångskostnader som Henryson Musik AB har haft för att tillvarata sin rätt har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet.
- 2.3 Det arbete som ombuden har utfört kan antas ha bidragit till att Tillväxtverkets beslut upphävdes och arvodet framstår inte som oskäligt högt.
- 2.4 Med hänsyn till detta skulle det strida mot Henryson Musik AB:s rätt till en rättvis rättegång om företaget inte fick ersättning för sina rättegångskostnader. Förvaltningsrätten borde ha förpliktat Tillväxtverket att ersätta företaget för dess rättegångskostnader med stöd av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen eller artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ("Europakonventionen").

3 VAD MÅLET HANDLAR OM

- 3.1 I januari 2021 beslutade Tillväxtverket att kräva tillbaka de 113 074 kronor som Henryson Musik AB (Henryson Musik) tidigare beviljats i korttidsstöd. Enligt Tillväxtverket hade Henryson Musik orsakat att stödet lämnats på felaktig grund, eftersom företaget hade intygat att det drabbats av allvarliga ekonomiska svårigheter trots att det hade beslutat om en vinstutdelning.
- 3.2 Henryson Musik överklagade med hjälp av undertecknade ombud beslutet och yrkade att förvaltningsrätten skulle upphäva Tillväxtverkets beslut. Den 8 juli 2021 biföll förvaltningsrätten Henryson Musiks överklagande.

- 3.3 Henryson Musik yrkade i målet även ersättning för rättegångskostnader hänförliga till överklagandet av återkravet. Det yrkandet avvisades av förvaltningsrätten i domen.
- 3.4 Huvudregeln i förvaltningsprocessen är att vardera parten står sin egen rättegångskostnad, oavsett utgången i målet. Det innebär att en enskild som har överklagat ett myndighetsbeslut och som helt eller delvis får bifall till sin talan inte har rätt till ersättning för de kostnader som denne har haft för att tillvarata sin rätt (se t.ex. rättsfallen RÅ 2009 not. 202 och HFD 2020 not. 47, där Högsta förvaltningsdomstolen har avvisat enskildas yrkanden om ersättning för rättegångskostnader).
- 3.5 Den här ordningen brukar motiveras med att processen i förvaltningsmål är förenklad och att myndigheterna ska sörja för en tillfredsställande utredning i enlighet med officialprincipen. Det har därför ansetts att enskilda inte har något behov av att anlita ombud i förvaltningsmål. (Se t.ex. SOU 1971:76 s. 72 och SOU 1991:106 s. 640.)
- 3.6 Frågan om rättegångskostnader i förvaltningsmål har diskuterats i olika lagstiftningsärenden under flera decennier. Det har i flera statliga utredningar konstaterats att det, även med beaktande av att förvaltningsprocessen är förenklad, kan framstå som oskäligt att enskilda som haft fog för att anlita ombud inte kan få ersättning för sina rättegångskostnader när de vinner mot beslutsmyndigheten. (För en redogörelse av hur rättegångskostnadsfrågan har diskuterats i olika lagstiftningsärenden, se Sebastian Wejedal, *Rättegångskostnaderna och den rättvisa rättegången – fyller RF tomrummet i FPL?*, FT 2021 s. 521 ff.)

- 3.7 Mot den bakgrunden har det vid flera tillfällen föreslagits att det ska införas en bestämmelse som ger enskilda rätt att i vissa fall få ersättning för sina rättegångskostnader av det allmänna i förvaltningsmål. Lagförslagen har emellertid inte lett till lagstiftning. (Se t.ex. SOU 1964:27 s. 43 och 683, SOU 1991:106 s. 619 samt Wejedal a.a.)
- 3.8 Europadomstolen har i flera mål från senare tid slagit fast att en ordning där en enskild som vinner ett mål mot staten saknar möjlighet att få ersättning för befogade rättegångskostnader är oförenlig med artikel 6 i Europakonventionen (se *Stankiewicz v. Poland*, no. 46917/99, ECHR 2006-VI, *Černius and Rinkevičius v. Lithuania*, nos. 73579/17 and 14620/18, 18 February 2020 respektive *Zustović v. Croatia*, no. 27903/15, 22 April 2021).
- 3.9 Mot bakgrund av Europadomstolens praxis har Högsta domstolen etablerat en praxis enligt vilken en enskild som vunnit ett mål mot staten i vissa fall har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av grundlagsbestämmelsen om rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen.
- 3.10 Högsta förvaltningsdomstolen har nyligen beslutat att den ska pröva frågan om en enskild har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader i ett förvaltningsmål (se HFD 2021 ref. 36 p. 30).
- 3.11 Den rättsutveckling som skett i Europadomstolen och i Högsta domstolen gällande innebörden av rätten till en rättvis rättegång innebär att ett yrkande om ersättning för rättegångskostnader i ett mål som det förevarande inte får avvisas utan måste prövas i sak. Av den anledningen ska kammarrätten upphäva förvaltningsrättens beslut och med hänsyn till instansordningens princip

återförvisa målet dit för ny prövning av frågan om rättegångskostnader.

4 RÄTTEN TILL EN RÄTTVIS RÄTTEGÅNG INNEBÄR ATT ENSKILDA I VISSA FALL HAR RÄTT TILL ERSÄTTNING FÖR SINA RÄTTEGÅNGSKOSTNADER

4.1 Det följer av artikel 6.1 i Europakonventionen att enskilda i vissa fall har rätt till ersättning av staten för sina rättegångskostnader

4.1.1 Av artikel 6.1 i Europakonventionen framgår att var och en har rätt till en rättvis rättegång vid prövningen av hans eller hennes civila rättigheter eller skyldigheter.

4.1.2 Enligt Högsta förvaltningsdomstolen ska ett förvaltningsbeslut presumeras röra civila rättigheter om det inte finns klart stöd för en annan bedömning (se rättsfallen HFD 2016 not. 41 och HFD 2019 ref. 10 p. 19).

4.1.3 Europadomstolen har i flera mål från senare tid slagit fast att det under vissa förutsättningar är i konflikt med rätten till en rättvis rättegång att en enskild som vinner ett mål mot staten inte har rätt till ersättning för befogade rättegångskostnader.

4.1.4 Detta följer ursprungligen av rättsfallet *Stankiewicz v. Poland* där Europadomstolen bedömde att artikel 6.1 i Europakonventionen hade överträtts när två makar som framgångsrikt hade försvarat sin egendom i ett mål mot den polska staten hade nekats ersättning för sina rättegångskostnader.

- 4.1.5 Den polska staten hade i det nationella målet gjort gällande att makarna hade förvärvat en fastighet till underpris på bekostnad av staten och hade därför begärt ersättning för mellanskillnaden. Den nationella domstolen hade ogillat statens talan men beslutat att vardera parten skulle bära sin rättegångskostnad.
- 4.1.6 Europadomstolen uttalade att artikel 6.1 i Europakonventionen innebär att regler om rättegångskostnader inte får tillämpas på ett sätt som försätter en enskild part i ett otillbörligt underläge gentemot staten (se *Stankiewicz v. Poland*, §§ 68–69). Med hänsyn till att den nationella tvisten varit komplicerad och avsett ett för makarna högt värde ansåg Europadomstolen att det inte hade varit obefogat för de enskilda parterna att anlita juridiskt ombud samt att deras kostnader inte heller hade varit oskäligen. Under sådana förhållanden bedömde Europadomstolen att det var oförenligt med artikel 6.1 i Europakonventionen att de enskilda parterna hade nekats ersättning för sina rättegångskostnader (se *Stankiewicz v. Poland*, §§ 73–76).
- 4.1.7 Europadomstolen har i två avgöranden från 2020 respektive 2021 förtydligat sin praxis när det gäller i vilka fall enskilda måste kunna få ersättning av staten för sina rättegångskostnader i förvaltningsmål för att rätten till rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i Europakonventionen ska respekteras (se *Černius and Rinkevičius v. Lithuania* respektive *Zustović v. Croatia*).
- 4.1.8 I det första rättsfallet, *Černius and Rinkevičius v. Lithuania*, hade de två klagandena förpliktats att betala administrativa sanktionsavgifter med 500 euro vardera sedan en tillsynsmyndighet bedömt att deras företag inte haft de anställdas scheman tillgängliga på det sätt som krävdes enligt nationell arbetsrättslagstiftning.

Klagandena anlidade därefter juridiska ombud och överklagade sanktionsavgifterna till förvaltningsdomstol, som gav dem rätt och upphävde myndighetens beslut.

- 4.1.9 Eftersom det saknades lagliga möjligheter för förvaltningsdomstolen att tillerkänna klagandena ersättning för sina rättegångskostnader i förvaltningsmålet hade de inte framställt några sådana anspråk där. Klagandena väckte i stället i efterhand talan mot staten och begärde skadestånd med belopp som motsvarade deras rättegångskostnader i förvaltningsprocessen, men fick inte framgång med detta (se *Černius and Rinkevičius v. Lithuania*, §§ 7–22).
- 4.1.10 Anledningen till att klagandenas skadeståndsanspråk avslogs var att skadeståndsskyldighet för staten enligt litauisk rätt förutsatte att statens agerande varit ”olagligt” (eng. *unlawful*) samt att den nationella domstolen bedömt att tillsynsmyndigheten, trots att dess beslut hade ändrats i högre rätt, hade agerat inom sitt lagliga bedömningsutrymme (se *Černius and Rinkevičius v. Lithuania*, §§ 14 och 73). (Jfr den svenska ordningen där staten enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen, 1972:207, kan bli ersättningsskyldig för ren förmögenhetsskada endast vid fel eller försummelse vid myndighetsutövning, vilket innebär ett krav på styrkt vållande. Den omständigheten att en förvaltningsmyndighets beslut ändras i högre rätt är inte tillräckligt för att staten ska kunna åläggas skadeståndsskyldighet. För detta krävs i allmänhet att den enskilde kan visa att myndighetens rättstillämpning eller bevisvärdering har varit uppenbart oriktig, se t.ex. rättsfallen NJA 1994 s. 194 och 654, NJA 2003 s. 285, NJA 2007 s. 862 samt NJA 2013 s. 842 och 1210.)

- 4.1.11 Europadomstolen bedömde att den omständigheten att klagandena hade nekats ersättning för sina rättegångskostnader trots att de vunnit mot staten i förvaltningsmålet inneburit en inskränkning i deras rätt till en rättvis rättegång. Europadomstolen ansåg att klagandena haft fog för att anlita ombud och att kostnaden för detta inte varit oskälig, trots att kostnaden översteg storleken på de omtvistade sanktionsavgifterna. Europadomstolen hänvisade även till en rättsprincip av innebörden att statens misstag som regel inte får avhjälpas på den enskildes bekostnad. Sammantaget kom Europadomstolen fram till att klagandenas rätt till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i Europakonventionen hade överträtts. (Se *Černius and Rinkevičius v. Lithuania*, §§ 68–74.)
- 4.1.12 I det andra fallet, *Zustović v. Croatia*, hade klaganden fått avslag på en ansökan om sjukpension. Efter att hon med hjälp av ett juridiskt ombud hade överklagat beslutet fick hon rätt i förvaltningsdomstolen. Klaganden hade begärt ersättning för sina rättegångskostnader i förvaltningsprocessen, men nekats detta med hänsyn till att gällande rätt innebar att vardera parten skulle stå sin rättegångskostnad i förvaltningsprocessen.
- 4.1.13 Även i detta fall konstaterade Europadomstolen att rättegångskostnadsfördelningen innebar en inskränkning i klagandens rätt till domstolsprövning. Europadomstolen hänvisade återigen till principen om att risken för statens misstag måste bäras av staten själv och inte får avhjälpas på bekostnad av den enskilde. Europadomstolen bedömde även i detta fall att den omständigheten att klaganden inte fått ersättning för sina rättegångskostnader i förvaltningsmålet utgjorde en överträdelse av rätten till en rättvis

rättegång i artikel 6.1 i Europakonventionen. (Se *Zustović v. Croatia*, §§ 100, 106 och 111.)

- 4.1.14 Europadomstolen har alltså i ett flertal avgöranden kommit fram till att det inte är förenligt med rätten till en rättvis rättegång i artikel 6.1 i Europakonventionen att en enskild som vinner ett mål mot staten inte har rätt till ersättning för befogade rättegångskostnader. Dessa avgöranden har gällt såväl tvistemål som förvaltningsmål: i *Stankiewicz v. Poland* bedömdes de enskilda haft fog att anlita juridiskt ombud för att freda sin egendom i ett tvistemål som initierats av staten; i *Černius and Rinkevičius v. Lithuania* bedömdes de enskilda haft fog att anlita ombud för att överklaga en tillsynsmyndighets beslut om sanktionsavgift till förvaltningsdomstol; och i *Zustović v. Croatia* bedömdes den enskilde haft fog att anlita ombud för att tillvarata sin rätt i ett förvaltningsrättsligt ansökningsärende om rätt till sjukpension.
- 4.1.15 Sammanfattningsvis följer det av dessa rättsfall att det inte är förenligt med artikel 6.1 i Europakonventionen att ha en ordning där en enskild som vinner ett mål mot staten saknar möjlighet att få ersättning för befogade rättegångskostnader.
- 4.2 Det följer även av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen att enskilda i vissa fall har rätt till ersättning av staten för sina rättegångskostnader**
- 4.2.1 Enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen ska en rättegång genomföras rättvist och inom skälig tid. Bestämmelsen har utformats efter mönster av artikel 6.1 i Europakonventionen och anknyter till de grundläggande principer som anges där, bland annat att parterna ska vara likställda i processen (se prop.

2009/10:80 s. 159 ff.). Grundlagsbestämmelsen har dock ett vidare tillämpningsområde än artikel 6.1 i Europakonventionen eftersom den gäller alla rättegångar i domstol, inte enbart sådana där prövningen avser civila rättigheter eller skyldigheter (se prop. 2009/10:80 s. 162).

- 4.2.2 Sedan år 2015 har Högsta domstolen i ett antal rättsfall etablerat en praxis enligt vilken en enskild som vunnit ett mål mot staten i vissa fall har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av grundlagsbestämmelsen om rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen.
- 4.2.3 Det ska framhållas att samtliga dessa avgöranden gällde överklaganden av myndighetsbeslut som handlades i allmän domstol enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden ("ärendelagen"). Handläggningen enligt ärendelagen uppvisar stora likheter med handläggningen enligt förvaltningsprocesslagen och innehåller på motsvarande sätt inte någon reglering av enskildas rätt till ersättning för sina rättegångskostnader av staten (jfr dock 32 § ärendelagen som reglerar kostnadsfördelningen i ärenden där enskilda är motparter till varandra).
- 4.2.4 I det första fallet, "RF och rättegångskostnaderna" NJA 2015 s. 374, hade en enskild som vunnit ett överklagat utmätningsmål begärt att Skatteverket skulle ersätta henne för hennes rättegångskostnader. Med hänvisning till bland annat Europadomstolens dom i målet *Stankiewicz v. Poland* konstaterade Högsta domstolen att en enskild som saknar rätt till ersättning för sina rättegångskostnader i utmätningsmål kan hamna i ett underläge mot staten. Mot den bakgrunden bedömde domstolen att det i vissa fall skulle strida mot 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen

om den enskilde inte ges rätt till ersättning av staten för sina rättegångskostnader i ett allmänt utmättningsmål. (Se rättsfallet ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374 p. 15–20.)

4.2.5 Högsta domstolen har därefter i ett antal avgöranden utvecklat denna praxis och förpliktat det allmänna att utge ersättning till en vinnande enskild part med stöd av bestämmelsen i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen (se rättsfallen ”Upprättelseersättningen” NJA 2018 s. 49, ”Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908 och ”Den pantsatta bostadsrätten” NJA 2021 s. 235).

4.2.6 Högsta domstolens praxis gällande 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen innebär sammanfattningsvis att en enskild som vinner ett mål mot staten kan ha rätt till ersättning för sina rättegångskostnader med direkt stöd av grundlagsbestämmelsen. En förutsättning för detta är att kostnaderna kan anses ha varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Vid den bedömningen har Högsta domstolen beaktat sakens betydelse för den enskilde och målets komplexitet samt att handläggningen enligt ärendelagen är förenklad. Högsta domstolen har i sin praxis inte lagt ribban särskilt högt för att en kostnad ska anses ha varit befogad (se Wejedal a.a. s. 539).

4.3 Sammanfattningsvis: En enskild som vinner ett mål i förvaltningsdomstol mot det allmänna måste i vissa fall kunna få ersättning för sina rättegångskostnader

4.3.1 Enligt praxis från Europadomstolen och Högsta domstolen står det klart att det inte är förenligt med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång om en enskild part som vinner ett mål mot

staten inte kan få ersättning för sådana rättegångskostnader som har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet.

- 4.3.2 Henryson Musiks uppfattning är att det inte går att dra någon annan slutsats av denna praxis än att den även gäller mål som handläggs i förvaltningsdomstol enligt förvaltningsprocesslagen.
- 4.3.3 Henryson Musiks uppfattning är vidare att ersättningen för rättegångskostnader måste utges direkt i förvaltningsmålet. Det följer nämligen av Europadomstolens praxis att det inte är förenligt med artikel 6.1 i Europakonventionen att rättegångskostnader som uppkommit i en förvaltningsprocess ersätts i särskild ordning som skadestånd, om detta förutsätter att den enskilde måste kunna visa att förvaltningsmyndigheten förfarit vårdslöst och handlat utanför sitt lagliga bedömningsutrymme (se särskilt Europadomstolens avgörande i det ovan nämnda rättsfallet *Černius and Rinkevičius v. Lithuania*). Den möjlighet som enskilda har att begära skadestånd av staten för rättegångskostnader i förvaltningsmål enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen är därför inte tillräcklig för att enskildas rätt till en rättvis rättegång ska respekteras. Detta eftersom skadeståndsskyldighet för staten – utöver att den enskilde vunnit i förvaltningsdomstol och haft befogade kostnader för detta – kräver att den enskilde kan visa att förvaltningsmyndigheten gjort sig skyldig till fel eller försummelse vid myndighetsutövning, vilket i praktiken innebär ett krav på att det överklagade beslutet ska ha varit ”uppenbart” felaktigt (se t.ex. rättsfallen NJA 1994 s. 194 och 654, NJA 2003 s. 285, NJA 2007 s. 862 samt NJA 2013 s. 842 och 1210).
- 4.3.4 Huvudregeln om att vardera parten ska stå sin rättegångskostnad följer inte av någon uttrycklig lagregel och det finns därför inget

hinder mot att en förvaltningsdomstol förpliktat en myndighet att ersätta den enskilde för dennes rättegångskostnader. Tillräckliga rättsgrunder för detta finns i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen och artikel 6.1 i Europakonventionen.

- 4.3.5 Det nu sagda innebär att förvaltningsrätten inte borde ha avvisat Henryson Musiks yrkande utan prövat det och förpliktat Tillväxtverket att ersätta företaget för dess befogade rättegångskostnader.
- 4.3.6 Henryson Musik är av uppfattningen att förvaltningsrätten i första hand borde ha tillämpat 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen, i enlighet med Högsta domstolens praxis, och i andra hand artikel 6.1 i Europakonventionen.
- 4.3.7 Skälet för att grundlagsbestämmelsen återopas i första hand är att en ordning där rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen har olika innebörd beroende på om ett överklagat mål handläggs i allmän domstol enligt ärendelagen eller i förvaltningsdomstol enligt förvaltningsprocesslagen inte framstår som sakligt motiverad eller lämplig. Inte heller framstår det som motiverat att låta den enskildes rätt till rättvis rättegång bero på om målet gäller civila rättigheter eller skyldigheter enligt artikel 6.1 i Europakonventionen.
- 4.3.8 En grundläggande förutsättning för att Henryson Musik ska få ersättning för sina rättegångskostnader enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen och artikel 6.1 i Europakonventionen är att företaget har vunnit målet mot Tillväxtverket. Vidare krävs att kostnaderna kan anses ha varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Vid den bedömningen ska sakens betydelse för Henryson Musik och/eller sakens rättsliga eller faktiska

komplexitet beaktas. Hänsyn bör även tas till att handläggningen enligt förvaltningsprocesslagen är förenklad. (Jfr *Stankiewicz v. Poland*, § 73–76 och ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374 p. 20.)

5 HENRYSON MUSIK HAR RÄTT TILL ERSÄTTNING FÖR SINA RÄTTEGÅNGSKOSTNADER EFTERSOM KOSTNADERNA HAR VARIT BEFOGADE MED HÄNSYN TILL SAKENS BESKAFFENHET

5.1 Henryson Musik har haft fog för att anlita ombud

5.1.1 Henryson Musik anser att det, även med beaktande av att handläggningen enligt förvaltningsprocesslagen är förenklad, har haft fog för att anlita juridiskt ombud för att kunna tillvarata sin rätt i processen mot Tillväxtverket. Skälen för detta är följande.

5.1.2 För det första har Henryson Musik, innan det anlidade ombud, självt utan framgång vidtagit ett flertal åtgärder för att få Tillväxtverket att ändra sitt beslut (jfr rättsfallet ”Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908 p. 21, där den omständigheten att enskild själv utan framgång försökt att få myndigheten att ändra sitt beslut genom att överklaga och anföra bevisning ansågs tala för att hon haft fog för att anlita ombud). I det yttrande som Henryson Musik gav in till Tillväxtverket den 21 oktober 2020 framförde företaget ett flertal invändningar mot beslutet om återkrav, utan att Tillväxtverket ändrade sitt beslut. Dessförinnan hade företaget även gett in viss utredning. Inte heller det överklagande som Henryson Musik lämnade in till Tillväxtverket den 22 januari 2021 föranledde någon ändring av beslutet.

- 5.1.3 För det andra har utgången i målet stor betydelse för Henryson Musik. Detta eftersom stödet som återkrävts uppgår till ett betydande belopp för företaget (113 074 kronor). (Jfr *Stankiewicz v. Poland* § 74 samt rättsfallet ”Upprättelseersättningen” NJA 2018 s. 49 där ersättning enligt 2 kap. 11 § regeringsformen utgått när tvisteföremålets värde var 100 000 kronor). Korttidsstödet är vidare ett krisstöd som företaget behövt för att ta sig ur den allvarliga ekonomiska situation som det hamnat i till följd av pandemin.
- 5.1.4 För det tredje har Henryson Musik av Tillväxtverket dragits in i ett förfarande i vilket det har varit tvunget att försvara sin egendom från att återkrävas av myndigheten. Liknande omständigheter förelåg i *Stankiewicz v. Poland* och *Černius and Rinkevičius v. Lithuania* och situationen motsvarar de förhållanden som förelegat i Högsta domstolens fyra prejudikat. I samtliga dessa fall har enskilda dragits in processer som initierats av det allmänna och som medfört att de enskilda har tvingats försvara sin egendom, vilket motiverat ersättning för rättegångskostnader enligt regeringsformen (se bl.a. ”Den pantsatta bostadsrätten” NJA 2021 s. 235 p. 22 och ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374 p. 19).
- 5.1.5 Även om det är Tillväxtverket som har bevisbördan för att förutsättningarna för återkrav är uppfyllda, så har Henryson Musik haft en förklaringsbörda avseende beslutet om vinstutdelning (se t.ex. Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 18 maj 2021 i mål 5608-21 och vad Tillväxtverket anfört i sitt överklagande i Henryson Musiks fall, kammarrättens mål 5825-21, aktbilaga 1 s. 4 tredje stycket). Beslut om utdelning har alltså ansetts ge upphov

till vad som närmast kan beskrivas som en presumtion för att ett företag inte drabbats av allvarliga ekonomiska svårigheter. Det blir sedan upp till företaget att bryta igenom presumtionen genom att ge en nöjaktig förklaring till vinstutdelningsbeslutet (jfr ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374 och ”Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908 där enskild part hade att bryta den besittningspresumtion som besluten om utmätning hade grundats på).

5.1.6 För det fjärde rör målet juridiskt komplicerade frågor. Frågan om det går att kombinera vinstutdelning med krisstöd har diskuterats sedan reglerna trädde i kraft (se prop. 2020/21:83 s. 32–33). Frågan var fram till den 15 februari 2021 inte reglerad i lagen om stöd vid korttidsarbete och har inte heller prövats av högre rätt (se *Stankiewicz v. Poland* § 73–74 och rättsfallen ”Upprättelseersättningen” NJA 2018 s. 49 samt ”Den pantsatta bostadsrätten” NJA 2021 s. 235 där Högsta domstolen motiverade ersättningsskyldigheten med att målen rörde frågor som var juridiskt komplexa).

5.1.7 Att rättsläget uppfattats som oklart avseende den aktuella frågan finner stöd i att den hanterats olika i förvaltningsrättens praxis (se t.ex. Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 22 april 2021 i mål 5619-21 där vinstutdelning ensamt ansetts kunna ligga till grund för återkrav, och Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 3 maj 2021 i mål 5214-21 där vinstutdelning inte ensamt ansetts kunna ligga till grund för återkrav).

5.2 Kostnaderna för arbetet som Henryson Musiks ombud har utfört har varit befogade

5.2.1 Om förvaltningsrätten hade funnit att Henryson Musik hade haft fog att anlita juridiskt ombud, borde domstolen ha gjort en

prövning av om kostnaderna för arbetet som företagets ombud utfört varit befogade. Detta utgör i praktiken en bedömning av om kostnaderna har varit skäligena.

- 5.2.2 Henryson Musik har yrkat ersättning för sina ombudskostnader med 11 400 kronor, allt hänförligt till yrkandet om upphävande av beslutet om återkrav.
- 5.2.3 Vid bedömningen av om företagets ombudskostnader har varit befogade kan domstolen beakta om det arbete som ombuden utfört kan antas ha bidragit till att det överklagade beslutet ändrats (jfr exempelvis rättsfallet ”Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908 p. 21 där Högsta domstolen gjorde en sådan bedömning). För att den enskildes rätt till rättvis rättegång ska respekteras får dock domstolarnas bedömning av sambandet mellan ombudets arbete och utgången i målet, som alltid kommer ske ”med facit i hand”, inte vara alltför sträng.
- 5.2.4 Henryson Musik är av uppfattningen att kostnaderna har varit befogade på grund av följande omständigheter.
- 5.2.5 Det är den enskilde som har den slutliga bevisbördan för att rätt till stöd föreligger. Henryson Musik har, trots att bevisbördan för att förutsättningarna för återkrav är uppfyllda åligger Tillväxtverket, en förklaringsbörda avseende frågan om varför företaget beslutat om en vinstutdelning. I praktiken innebär det att Henryson Musik behöver visa att företaget drabbats av allvarliga ekonomiska svårigheter till följd av pandemin.
- 5.2.6 Henryson Musiks ombud har bistått företaget med att lägga fram omständigheter och utredning som visar att vinstutdelningen var tänkt som en besparingsåtgärd eftersom företagets anställda och

ägare är samma personer, att företagets ekonomiska situation försämrats avsevärt mellan utdelningsbeslutet och ansökan om stöd samt att utdelningen aldrig verkställdes på grund av det förvärrade ekonomiska läget. Av utredningen framgår att merparten av företagets intäkter uteblivit som en följd av pandemin och att företaget drabbats av allvarliga ekonomiska svårigheter.

5.2.7 Därutöver har ombuden bistått företaget i den juridiskt komplicerade frågan om det går att kombinera vinstutdelning med kristöd, vilken diskuterats av lagstiftaren sedan reglerna trädde i kraft och som inte varit reglerad i lag förrän den 15 februari 2021 (se prop. 2020/21:83 s. 32–33).

5.2.8 Ombudens arbete kan antas ha bidragit till att förvaltningsrätten upphävde beslutet om återkrav. Mot bakgrund av de förhållandevis låga kostnaderna som företaget ådragit sig ska den yrkade ersättningen ses som befogad.

5.3 Sammanfattning: Henryson Musik har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader

5.3.1 Sammanfattningsvis kan följande konstateras. Henryson Musik har vunnit mot Tillväxtverket i frågan om Tillväxtverket hade rätt att kräva tillbaka utbetalat korttidsstöd. De rättegångskostnader som Henryson Musik har haft för att tillvarata sin rätt har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Det arbete som ombuden har utfört kan antas ha bidragit till att Tillväxtverkets beslut upphävdes och arvodet framstår inte som oskäligt högt. Henryson Musik har därför rätt att av Tillväxtverket få ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av bestämmelsen i

2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen eller artikel 6.1 i Europakonventionen.

6 SKÄLEN FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

6.1 Det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till

6.1.1 Förvaltningsrätten har avvisat Henryson Musiks yrkande om ersättning för sina rättegångskostnader utan att beakta rättsutvecklingen i Högsta domstolens och Europadomstolens praxis.

6.1.2 Av Högsta domstolens och Europadomstolens praxis följer att det under vissa förutsättningar är i konflikt med rätten till en rättvis rättegång att en enskild som vinner ett mål mot staten inte har rätt till ersättning för befogade rättegångskostnader (se avsnitt 4).

6.1.3 Det är inte förenligt med rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen och artikel 6.1 i Europakonventionen att avvisa ett rättegångskostnadsyrkande utan ett sådant yrkande måste prövas i sak.

6.1.4 Mot den bakgrunden finns det anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till.

Som ovan,

Alexandra Loyd

Erica Wide

Henrietta Cahn